

Nota en record d'Amelia de Irazazábal, sempre present en el meu record

M. TERESA CABRÉ CASTELLVÍ
Institut Universitari de Lingüística Aplicada
Universitat Pompeu Fabra

TERMINÀLIA 6 (2012): 63-64 · DOI: 10.2436/20.2503.01.46
ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica)
<http://terminalia.iec.cat>

Una nota breu de record per a l'Amelia, companya inicial de fatigues terminològiques i bona amiga, la persona a la qual tantes vegades m'havia referit com a històrica de la terminologia a Espanya.

La nostra relació va començar ara ja fa més de trenta-cinc anys... Just m'havien encarregat l'organització del TERMCAT quan la vaig conèixer a Viena el 1985 en un congrés organitzat per Infoterm, quan jo encara no havia percebut que la terminologia catalana requeria un model diferent del que, des d'una centralitat pretesament universal, ens empenyien a adoptar.

L'Amelia era wüsteriana, era raonablement i racionalment wüsteriana, no sé si pel fet que era aleshores l'únic pensament en terminologia, o perquè es dedicava, dins de l'Instituto de Información y Documentación en Ciencia y Tecnología (ICYT), a la documentació. El treball terminològic que duïen a terme en aquest centre del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) s'encaminava a la construcció de tesaurus o a l'adaptació a l'espanyol de tesaurus concebuts en una altra llengua. El grup de l'ICYT, que tot seguit es passà a denominar grup TermEsp, treballava aleshores en la versió espanyola del tesaurus SPINES. No sé si eren conscients que el seu objectiu final —els tesaurus com a eina per a la recuperació d'informació— era determinant en la seva orientació o si venia del fet que tots els membres del grup eren dones científiques —i els experts en ciències experimentals tenen una visió dels termes diferent de la que tenim els lingüistes, o millor dit els filòlegs.

L'Amelia era doctora en Química i, com a bona representant d'aquest col·lectiu, predicava la bondat de la univocitat terminològica, la necessitat que els termes tinguessin caràcter designatiu, com deia Wüster, per assegurar la precisió de la comunicació entre experts. No va sortir mai d'aquesta via. De vegades em desconcertava perquè jo li explicava la meua resistència a acceptar que aquesta visió no era massa convenient per a la terminologia catalana entesa en el marc de la promoció d'una llengua per a l'ús. I ella no em contraargumentava, però quan la sentia parlar de nou de la terminologia seguia sense esmentar la possibilitat d'altres visions alternatives. Suposo que aleshores encara no teníem el pensament terminològic ben elaborat i jo no li sabia transmetre allò que amb els anys hem desenvolupat com un dels principis fonamentals de la terminologia aplicada: el principi d'adequació. L'Amelia no era una teòrica, sinó una especialista que coneixia de primera mà com era de necessària la terminologia per a la representació i transferència del coneixement científic.

Tot i ser wüsteriana, sempre va respectar la diversitat lingüística en terminologia. Algú pot al·legar que una cosa i l'altra no tenen res a veure. Doncs sí, en aquell context dels anys vuitanta la terminologia internacional només tenia un punt de referència: l'Organització Internacional per a l'Estandardització (ISO), organisme en el qual només estaven representades les llengües d'estat. I un objectiu: la normalització, també de la terminologia.

Nota en record d'Amelia de Irazazábal, sempre present en el meu record

M. TERESA CABRÉ CASTELLVÍ

Estimava la terminologia catalana a través dels qui la practicàvem; reconeixia el treball del TERMCAT i deia sovint que li agradaria per al castellà un centre de característiques semblants. No s'ha acomplert mai aquell desig. La necessitat de coordinació terminològica no sembla ser una prioritat per a les institucions espanyoles, ni les administratives ni les acadèmiques.

També repetia contínuament que s'havia de crear un comitè de terminologia a l'Asociación Española de Normalización y Certificación (AENOR), paral·lel al CT/37 de l'ISO. Aquest comitè, l'AEN/CTN 191 de terminologia, el va impulsar l'Asociación Española de Terminología (AETER) just un any després que l'Amelia ens deixés. Hauria estat satisfeta de veure que aquell desig insistent va quallar per fi en una realitat. Potser l'Amelia, però, hauria trobat que l'existència d'aquest comitè no feia avançar l'organització concreta de la terminologia, encara que visualitzés la terminologia espanyola en els òrgans internacionals de normalització.

Somiava que el Centro de Información y Documentación Científica (CINDOC) seria un dia el node central de la xarxa terminològica del castellà. El seu somni va començar a declinar amb la jubilació. Sense la seva empenta, sense aquella capacitat que tenia de fer veure als altres la importància de la terminologia, el grup TermEsp es va anar diluint a poc a poc fins a desaparèixer, almenys del paisatge terminològic estatal i internacional. Esforços i il·lusions malmesos per la falta de visió d'una institució que no va acceptar que, malgrat la jubilació forçada, l'Amelia volia continuar cooperant en el projecte al qual havia dedicat tants anys de lluita. I com que es resistia a abandonar-lo, va treballar fins a la seva mort en projectes de terminologia de la Universidad de Alcalá. I va continuar participant en el programa de doctorat de la Universidad de Granada.

L'Amelia es movia bé en els cercles internacionals, sobretot en les institucions vieneses. Parlava bé l'alemany i coincidia amb el pensament terminològic canònic. No en va, ella va ser qui va organitzar a Espanya el primer seminari de terminologia, al qual va convidar dos pesos pesants del moment: Helmut Felber, successor d'Eugen Wüster en la direcció d'Infoterm, i Heribert Picht, professor a la Facultat d'Economia de la Universitat de Copenhaguen. Aquests organismes van reconèixer la seva gran aportació a la terminologia concedint-li el premi Eugen Wüster l'any 2003. Havien de passar molts anys més perquè es convoqués institucionalment un segon seminari a la Universidad Internacional Menéndez Pelayo a Santander.

No podria tancar el meu record de l'Amelia sense fer present la persona. Dona de fortes conviccions religioses i ideològiques,

però per damunt de tot d'una obertura mental absoluta. Respectuosa amb les creences d'altri, generosa amb tothom, acollidora com una bona mare i tendra com una bona amiga. Sempre disposada a escoltar i ajudar.

La terminologia espanyola no seria el que ha estat sense ella, malgrat que les institucions oficials no li reconeguessin ni en el seu moment ni pòstumament la tasca continuada que va fer. En canvi, les persones que seguim en l'àmbit terminològic li reconeixem i valorem el seu treball, i la recordem sempre com la persona, l'experta, la científica que va posar les bases de la terminologia de l'espanyol. La terminologia espanyola la troba a faltar, però també les terminologies de les comunitats de l'Estat espanyol no castellanoparlants. ✿

Amèlia de Irazazábal amb M. Teresa Cabré a la Universidad Menéndez Pelayo de Santander, l'estiu de 1995, en què es va celebrar el curs *La terminología en las lenguas de España*

Bibliografía més rellevant d'Amelia de Irazazábal*

- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1953). *Aportación al estudio de la resina de 'Podophyllum Emodi L.'*. Director de tesis: Ricardo Granados Jarque. Madrid: Universidad de Madrid. Facultad de Ciencias. [document inèdit]
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (ed.). *Curso de introducción a la terminología*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto de Información y Documentación en Ciencia y Tecnología (ICYT). Ediciones 1981, 1988, 1989, 1991.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; VÁZQUEZ VALERO, Manuela (1982). «Congreso Internacional sobre la Disponibilidad Universal de Publicaciones». *Revista Española de Documentación Científica*, 5, 4, p. 375-388.
- VÁZQUEZ VALERO, Manuela; IRAZAZÁBAL, Amelia de (1984). «La producción científica española en el área de la metalurgia según la base de datos 'C.A. SEARCH' (CHEMICAL ABSTRACTS)». *Revista Española de Documentación Científica*, 7, 2, p. 131-144.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; et al. (1986). «Inventario automatizado de recursos terminológicos en español y portugués». A: *Segundas Jornadas Españolas de Documentación Automatizada*. 20-21-22 de Noviembre de 1986. Ponencias y comunicaciones. Málaga: Dirección General de Fomento y Promoción Cultural. Consejería de Cultura, p. 111-124.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1987). «El Grupo de Terminología del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (TERMESP)». *Revista Española de Documentación Científica*, 10, 4, p. 473-477.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1988). «El Eurodicatautom, banco de datos de la CEE, una herramienta al Servicio de los traductores». A: *Jornadas Europeas de Traducción e Interpretación*, Granada, 1988. Granada: Universidad de Granada, p. 103-114.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; ÁLVAREZ, Sofía; ZARCO, Julia (1989). «EURODICAUTOM, El Banco de datos terminológicos de la CEE». *Revista Española de Documentación Científica*, 12, 1, p. 11-22.
- LAGUNA, Emilio; IRAZAZÁBAL, Amelia de; VALLE, Antonio (1989). «Confección automática de tesauros». *Revista Española de Documentación Científica*, 12, 2, p. 129-140.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; ANDRÉS, Miguel P. de (1990). «La terminología en metalurgia y siderurgia». *LIBE: La Industria de Bienes de Equipo*, 29, 215, p. 19-22.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1990). «Aplicación de la cadena elaboración-desarrollo de tesauros en un microordenador a la confección del tesoro de la programación del CSIC, 1987-1988». A: *Terceras Jornadas Españolas de Documentación Automatizada DOCUMAT 90*. Palma: Universitat de les Illes Balears. Secretariat de Publicacions i Intercanvi Científic, p. 876-889.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1992). «España, puente entre Iberoamérica y la Comunidad Europea, en la normalización de la terminología científica». A: ALBRECHT, Jörn; BAUM, Richard (ed.) (1992). *Frachsprche Und Terminologie. In Geschichte Und Gegenwart*. Tübingen: Gunter Narr, p. 256-262.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1993). «La terminología científica». *Política Científica*, 38, p. 52-58.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de, ÁLVAREZ, Sofía; VALLE, Antonio (1994). *Catálogo de recursos terminológicos detectados en España*. Madrid: Centro de Información y Documentación Científica; Unión Latina.
- ARNTZ, Reiner; PICHT, Heribert (1995). *Introducción a la terminología*. Traducción de Amelia de Irazazábal. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1996). «Terminología y documentación». A: CABRÉ CASTELLVÍ, M. Teresa (ed.) (1996). *Jornada Panllatina de Terminologia: Perspectives i Camps d'Aplicació*, 14 de desembre de 1995. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada, p. 47-55.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; ANDRÉS, M. Isabel de; FERRANDIZ, Susana (1997). «La terminología científica normalizada, un producto estratégico desde el punto de vista internacional». A: *Nazioarteko Terminologia Biltzarra: Donostia, 1997*, Azaroa, 12-13-14. Vitoria-Gasteiz: IVAP; UZEI, p. 595-613.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (1999). «Situación de la terminología española». A: CABRÉ CASTELLVÍ, M. Teresa (ed.) (1999). *Terminología y modelos culturales*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada, p. 19-36.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; FERNÁNDEZ, Purificación; ANDRÉS, M. Isabel de (1999). «Los corpora bilingües correspondientes a áreas científico-técnicas, que incluyen la lengua española». A: VEGA, Miguel Ángel; MARTÍN GAITERO, Rafael (ed.) (1999). *Lengua y cultura. Estudios en torno a la traducción. Volumen II de las Actas de los VII Encuentros Complutenses en torno a la traducción*. 24-29 de Noviembre de 1997. Madrid: Universidad Complutense de Madrid. Instituto Universitario de Lenguas Modernas y Traductores, p. 707-712.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (2000). «Elaboración automática de tesauros multilingües». A: GONZALO GARCÍA, Consuelo; GARCÍA YEBRA, Valentín (ed.) (2000). *Documentación, terminología y traducción*. Madrid: Síntesis, p. 123-132.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; GÓMEZ DE ENTERRÍA, Josefa; FLORIÁN, Loreto (2002). «De la teoría a la práctica en el diseño de un corpus de léxico científico de la química (catalizadores)». A: CORREIA, Margarita (ed.) (2002). *Terminología, desenvolvimento e identidade nacional. VI Simpósio Ibero-Americano de Terminologia*. Universidad de La Habana, Ciudad de La Habana, 16 a 19 de novembro de 1998. Lisboa: Colibri, p. 553-562.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de; GALLARDO, Natividad (2002). «Elaboración de un vocabulario multilingüe del campo temático de la siderurgia». A: ALCINA, Amparo; GAMERO, Silvia (ed.) (2002). *La traducción científico-técnica y la terminología en la sociedad de la información*. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I, p. 189-200.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (2002). «El CINDOC del CSIC y la terminología en lengua española». A: PÉREZ LAGOS, Fernando; GUERRERO, Gloria (ed.) (2002). *Panorama actual de la terminología*. Granada: Comares, p. 147-158.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (2003). «En memoria de Ángel Martín Muncio». A: GALLARDO, Natividad (2003). *Terminología y traducción: un bosquejo de su evolución*. Granada: Editorial Atrio, p. 19-21.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (2003). «La cooperación en terminología». A: GALLARDO, Natividad (2003). *Terminología y traducción: un bosquejo de su evolución*. Granada: Editorial Atrio, p. 363-364.
- IRAZAZÁBAL, Amelia de (2004). «¿Podremos coordinar, al fin, la terminología científica en lengua española?». A: SEQUERA, Reyes (ed.) (2004). *Ciencia, tecnología y lengua española. La terminología científica en español*. Madrid: Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología, p. 43-50.

* Bibliografía recopilada per Gemma Martínez-Ayuso, documentalista de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra. Les referències s'han ordenat per ordre cronològic, i no per l'ordre alfabètic dels autors.